

Asia: VN/7047/2020

Luonnos asetukseksi ravinteiden kierrätyksen hankkeisiin myönnettävästä valtionavustuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentitne asiasta:

Soveltamisala

Asetuksen perustelumuistion mukaan ”Ravinteiden kiertoon saattaminen merkitsee vesiin päätyvien ravinnevirtojen sulkemista. Käytännössä se tarkoittaa ravinteiden poistamista ja talteen ottoa jätevesistä tai muista jätemateriaaleista, joista ne muuten ajautuisivat lopulta vesiin aiheuttamaan kielteisiä re-hevöitymisvaikutuksia”. Suomen ympäristökeskus pitää toteamusta liian kapealaisena, sillä ravinnekierrätys ei rajaudu vain jätteeksi luokiteltujen materiaalien uusiokäyttöön. Lisäksi ravinnekierrätyksen määritelmään kuuluu olennaisesti se, että materiaali ei ainoastaan lakkaa olemasta kuormituslähde, vaan korvaa neitseellisistä materiaaleista tuotettujen lannoitteiden käyttöä.

Suomen ympäristökeskus katsoo, että asetuksen ensimmäisessä pykälässä kuvattua soveltamisalaa tulisi tarkentaa. Ravinnekierrätyksen pitäisi paitsi vähentää ravinteikkaiden biomassojen liiallisen peltolevityksen aiheuttamaa ravinnekuormitusta, myös lisätä maatalouden materiaali- ja energiatehokkuutta sekä parantaa peltojen kasvukuntoa ja vesitaloutta. Parhaimmillaan ravinnekierrätys auttaa vähentämään ruoantuotannon ilmastokuormitusta.

Ravinteiden kierrätyksen hankkeisiin myönnettävän valtionavustusjärjestelmän kehittäminen

Suomen ympäristökeskus korostaa, että valtionavustusjärjestelmän evaluointi ravinnekierrätyksen ohjauksena on tarpeen. Poliittikaevaluoinnissa ei tule kiinnittää huomiota vain yksittäisten hankkeiden onnistumiseen, vaan myös ohjauksikon toimivuuteen suhteessa muihin

ravinnekierrätyksen ohjauskeinoihin, asetettuihin politiikkatavoitteisiin sekä alan innovaatio- ja investointisykleihin.

Avoin innovaatorahoitus voi olla perusteltu ratkaisu innovaatioiden kehittämisen alkuvaiheessa, mutta kun tilannekuva teknologioiden ja liiketoimintamallien kypsyydestä muuttuu, tulee rahoituksen kohdentamista arvioida uudelleen. Kokeiluista ei päästä toivottuihin tuloksiin, jos painopistettä ei siirretä irrallisista kokeiluista oppien syntetisointiin ja esimerkiksi varsinaisen tuotantotoiminnan tukeen. Toimintatapoja tulee tässä tarkastella kokonaisuutena hallinnonalojen yli niin, että tuloksena saavutetaan ymmärrys siitä, miten julkiset varat ravinnekierrätyksen kehittämiseen voidaan kohdentaa tehokkaimmin.

Lisäksi on tarpeen selvittää, miten esimerkiksi ympäristöministeriön hallinnonalan lainsäädäntöuudistukset voisivat tehostaa rahoitusohjelmasta saatavaa hyötyä. Suomen ympäristökeskuksen useat tutkimukset osoittavat, että kestävyysmurrokset edellyttävät useiden eri ohjauskeinojen, mukaan luettuna valtionapumuodot ja normiohjaus, yhteispeliä ja yhteensopivuutta.

Suomen ympäristökeskus katsoo, että tulisi käynnistää valtionavustusjärjestelmän evaluointi ravinnekierrätyksen ohjauskeinona. Samalla kun ravinteiden kierrätyksen tukiohjelmaa arvioidaan osana olemassa olevien ja mahdollisten politiikkakeinojen kokonaisuutta, on huolella seurattava ja arvioitava valtionavustuksen kohdentamista erilaisiin hankkeisiin erityisesti vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden kannalta. Ohjelmalle tulee määritellä selkeät painopisteet, jotka perustuvat tilannekuvaan eri biomassojen potentiaaleista ja prosessointiratkaisujen ympäristöhyödyistä osana ravinnekierrätyksen murrosta.

Lausuntonne luonnoksista asetukseksi ja perustelumuihosta:

Valtion laitosten mahdollisuudet osallistua ravinteiden kierrätyksen hankkeisiin

Asetusluonnoksen 6 §:n mukaan avustusta voidaan myöntää kunnille, yhdistyksille, yrityksille ja muille yhteisöille lukuun ottamatta valtion virastoja ja laitoksia. Perusteluissa todetaan, että avustettavan hankkeen toteuttajana voisi olla myös konsortio, mutta siinä tapauksessa ympäristöministeriö myöntäisi avustusta vain päähakijalle, joka vastaisi hankkeesta kaikkien konsortion osapuolten puolesta. Kaikkien konsortion osapuolten olisi kuitenkin täytettävä pykälän mukaiset vaatimukset.

Suomen ympäristökeskus on viime vuosina ollut mukana useissa ravinteiden kierrätyksen hankkeissa (mm. NutriCity, NORMA, Leväsieppari, Biourea, RAKAVA, LAPAMA, SAVE). Valtion tutkimuslaitosten mahdollisuus osallistua ravinteiden kierrätyksen hankkeisiin myös jatkossa tulisi turvata esimerkiksi tutkimus- ja kehittämispalvelua koskevana hankintana. Muun muassa hallitusohjelmassa

korostetaan tiedon ja tutkimuksen hyödyntämistä ja vaikuttavuutta. Yhteistyö käytännön kokeiluhankkeissa on tehokas tapa viedä uutta tutkimustietoa nopeasti käytäntöön.

Suomen ympäristökeskuksen yksityiskohtaiset ehdotukset

Suomen ympäristökeskus esittää biohajoavien jätteiden lisäämistä asetuksen 4 §:n kohtaan seuraavasti: ”2) joissa parannetaan sivuvirtojen, jätevesien, biohajoavien jätteiden ja puhdistamolietteiden laatua ja käsittelymenetelmiä ravinteiden ja orgaanisen aineen talteen ottamiseksi ja kierrättämiseksi”. Erityisesti elintarviketeollisuudesta syntyy paljon jätettä, joka mädätetään ja jonka mädätettä voidaan edelleen hyödyntää materiaalina. Biohajoavien jätteiden lisäyksellä 4 §:n avustettaviin hankkeisiin voidaan parantaa mädätteen hyödyntämisen toimintaedellytyksiä pienimuotoisessa yritystoiminnassa.

Silvo Kimmo

Suomen ympäristökeskus SYKE - pj Lea Kauppi, SYKE/KTK (Kimmo Silvo, Riikka Malila, Suvi Lehtoranta), SYKE/PK (Helena Valve)